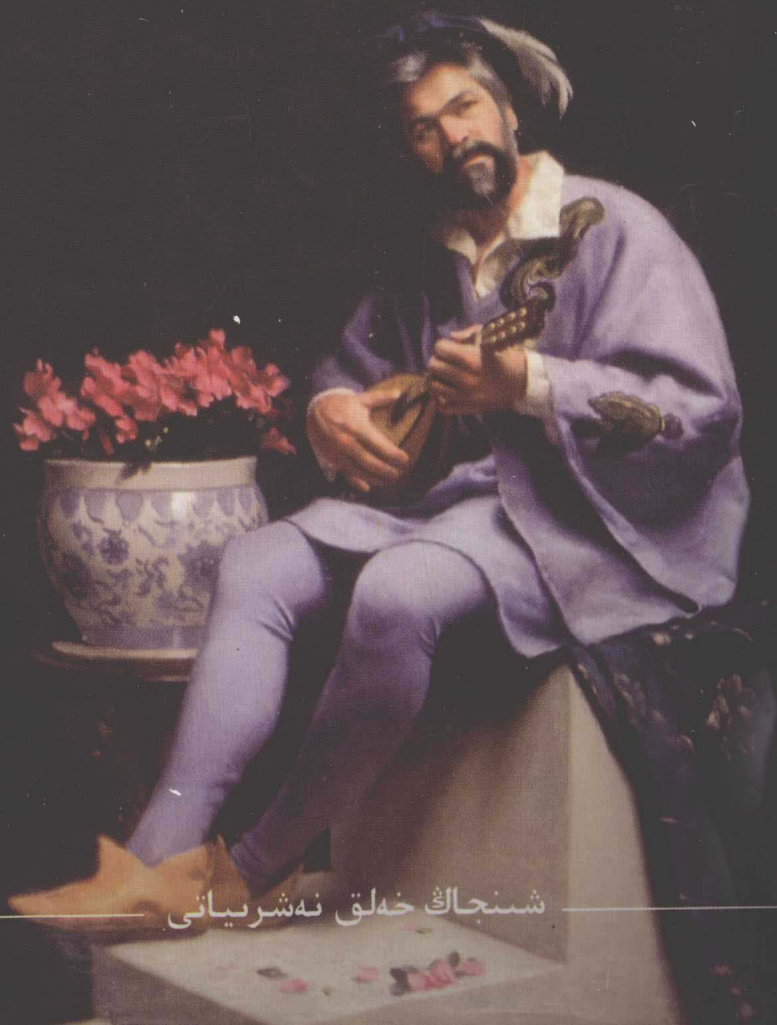

مەشھۇر پەت ئىل مۇھەببەت ھېكايىلىرى

توي كېچىسىنى سېتىۋالغان ئادەم

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

مەشھۇر چەت ئەل مۇھەببەت ھېكايىلىرى

توي كېچىسىنى سېتىۋالغان ئادەم

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

买新婚之夜的人/(德)格林(Grimm. J.)等著;洛
克曼等译。—乌鲁木齐:新疆人民出版社,2004.2

(外国经典爱情小说选;2)

ISBN 7-228-08538-8

I. 买… II. ① 格…② 洛… III. 短篇小说—作品
集—世界—维吾尔语(中国少数民族语言) N.114

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2003)第 120010 号

责任编辑:热合曼·马木提

责任校对:怕丽达·艾力

买新婚之夜的人(维吾尔文)

(德国)格林等 著

洛克曼·阿克尼亚孜等 译

新疆人民出版社出版

(乌鲁木齐市解放南路 348 号 邮编:830001)

新疆新华书店发行

乌鲁木齐光大印刷有限公司印刷

850×1168 毫米 32 开本 印张 10.25 插页

2004 年 3 月第 1 版 2004 年 3 月第 1 次印刷

印数:1-3000

ISBN 7-228-08538-8 定价:15.00 元

بۇ كىتاب بىلىم نەشرىياتىنىڭ 1991 - يىلى 5 - ئاي 1 - نەشرى،
1991 - يىلى 5 - ئاي 1 - باسىمغا ئاساسەن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى
本书根据译知识出版社 1991 年 5 月第 1 版，1991 年 5 月第 1 次印刷本
翻译出版。

مەسئۇل مۇھەررىر: راخمات مامۇت
مەسئۇل كوررېكتور: پەرىدە ئەلى

توي كېچىسىنى سېتىۋالغان ئادەم
ئاپتورلىرى: گېلىن قاتارلىقلار
تەرجىمە قىلغۇچىلار: لوقمان ئاقنىياز قاتارلىقلار
* * *

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 34-ئەتراپ)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسى تارقاتتى
ئۈرۈمچى گۇاڭدا مەتبەئەچىلىك چەكلىك شىركىتى

فورماتى: 850×1168 مىللىمېتىر، 1/32

باسما تاۋىقى: 10.25 قىستۇرما ۋارقى:

2004 - يىلى 3 - ئاي 1 - نەشرى

2004 - يىلى 3 - ئاي 1 - بېسىلىشى

تراژى: 3000 — 1

ISBN 7-228-08538-8

باھاسى 15.00 يۈەن

كىرىش سۆز

غەربكە كۆچكەن قەدىمكى ئۇيغۇرلار مىلادىيە 840 — 1212 - يىللىرى ئەسلىي تاڭ سۇلالىسىنىڭ بېشبالىق ۋە ئەنشى قورۇقچىبەگ تۇتۇق مەھكىمىسىگە تەۋە جايلارنىڭ كۆپ قىسمىدا، يەنى ھازىرقى ئېلىمىز شىنجاڭ رايونىنىڭ شىمالىي قىسمى ۋە جەنۇبىي قىسمى بىلەن سابىق سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ قىرغىزىستان، تاجىكىستان، قازاقىستان جۇمھۇرىيەتلىرىنىڭ شەرقىي جەنۇبىي قىسمىنى ۋە ئۆزبېكىستاننىڭ شەرقىي يېرىمىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان كەڭ رايوندا بىر قۇدرەتلىك سۇلالە — قاراخانىيلار سۇلالىسىنى قۇرغان. بۇ سۇلالە 372 يىل ھۆكۈم سۈرگەن بولۇپ، ئېلىمىزدىكى ئۇيغۇرلار تارىختا قۇرغان ئىككىنچى سۇلالە ئىدى.

قاراخانىيلار سۇلالىسى ھۆكۈمرانلىق قىلغان مەزگىل ئوتتۇرا ئاسىيانىڭ ئىجتىمائىي، ئىقتىسادىي تۈزۈلمىسىدە زور ئۆزگىرىشلەر يۈز بەرگەن دەۋر بولۇپ، بۇ دەۋردە ئۇيغۇرلار ۋە بەزى تۈركىي كۆچمەن قەبىلىلەر كۆچمەنلىك تۇرمۇشىدىن ئولتۇراقلاشقان دېھقانچىلىق تۇرمۇشىغا قەدەم قويۇشقا باشلىغان ھەم بۇ ئۆتكۈنچى دەۋرنى تاماملىغان ئىدى. ئۆتكۈنچى دەۋرنىڭ تاماملىنىشىغا ئەگىشىپ، فېئوداللىق تۈزۈم ئوتتۇرا ئاسىيا رايونىدا ئومۇميۈزلۈك ئورنىتىلدى. قاراخانىيلار سۇلالىسى قوللانغان بەزى سىياسەتلەر ئوتتۇرا ئاسىيانىڭ ئىجتىمائىي، ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈشتە مۇئەييەن رول ئوينىدى، بۇنىڭ بىلەن فېئوداللىق ئىقتىسادىي تۈزۈم تېخىمۇ مۇستەھكەملەندى ۋە

راۋاجلاندى، قالدۇق جامائە تۈزۈمى قاتتىق زەربىگە ئۇچرىدى، ئەسلىدىكى ئۇرۇق ئاقسۆڭەكلىرىنىڭ «دېھقان» يەر مۈلۈكچىلىرىدىكى ئورنىنى «مىركا» يەر مۈلۈكچىلىكى ئىگىلىدى. بۇ ئەينى ۋاقىتتىكى ئىجتىمائىي شارائىتتا بىر خىل ئىلغارلىق ئىدى. قاراخانىيلار سۇلالىسىنىڭ باج - سېلىق ۋە ئالۋان - ياساقلىرى ئىلگىرىكى ھەم كېيىنكى سۇلالىلەرنىڭكىدىن يەڭگىلەرەك بولۇپ، ئەمگەكچى خەلقنىڭ سېلىقىنى مەلۇم دەرىجىدە يەڭگىللەتكەن ئىدى. شۇڭا، قاراخانىيلار سۇلالىسى دەۋرىدە دېھقانچىلىق، چار - ۋىچىلىق، قول ھۈنەرۋەنچىلىك ۋە سودا زور دەرىجىدە تەرەققىي قىلغان، بولۇپمۇ قول ھۈنەرۋەنچىلىك ۋە سودا مىسلىسىز گۈللەنگەن ئىدى. سودا - سانائەتنىڭ راۋاجلىنىشىغا ئەگىشىپ، شەھەرلەرنىڭ كۆلىمى كېڭىيىپلا قالماي، بەلكى بىر تۈركۈم يېڭى شەھەرلەر بىنا قىلىندى، بولۇپمۇ يەتتەسۇ رايونىدا بىناكارلىق زور دەرىجىدە تەرەققىي قىلىپ، بۇخارا، سەمەرقەند، قەشقەر قاتارلىق شەھەرلەردە بىر تۈركۈم ھەيۋەتلىك ئىمارەتلەر بىنا قىلىندى، ئۇنىڭ بەزىلىرى ھازىرغا قەدەر ياخشى ساقلانماقتا ۋە قاراخانىيلار سۇلالىسى دەۋرىدىكى پارلاق ماددىي مەدەنىيەتنى نامايان قىلماقتا.

قاراخانىيلار سۇلالىسى دەۋرىدە كۆپلىگەن تۈركىي كۆچمەن چارۋىچى خەلقلەرنىڭ ئولتۇراقلىشىشى بىلەن ئوتتۇرا ئاسىيا يەرلىك مىللەتلىرىنىڭ تۈركلىشىش جەريانى تېزلىشتى؛ شۇنداقلا، قاراخانىيلار سۇلالىسى ئىسلام دىنىنى دۆلەت دىنى قىلغانلىقتىن، كەڭ كۆچمەن چارۋىچى خەلقلەرمۇ دىنىي جەھەتتە ئىسلاملاشتى، ئىجتىمائىي - ئىقتىسادىي تەرەققىيات ئاساسىدا، مىللەتلەرنىڭ ئۆزئارا ياتلىشىشى ۋە سىڭىشىشى جەريانىدا، پەن - مەدەنىيەتمۇ زور دەرىجىدە تەرەققىي قىلىپ بىر خىل يېڭى مەدەنىيەت، يەنى ئىسلام - تۈرك مەدەنىيىتى شەكىللەندى. بۇ سۇلالىدە ھۆكۈمران مىللەت ھېسابلانغان، قەدىمىي مەدەنىيەت ئەنئەنىسىگە ئىگە ئۇي-

مۇندەرىجە

1	 ئۆمۈرلۈك پۇشايمان
26	 بەربات بولغان ئەقىدە
51	 تۇمان ئىچىدىكى كېمە
65	 كونا كۆۋرۈك
87	 يۇلتۇز ھېكايىسى
95	 نادامەت
111	 نادان ئاشىق
128	 توي كېچىسى
135	 ئۇچرىشىش
151	 گۈلسۈم
186	 بىر تال چاچ
189	 ۋىدالىشىش
213	 غايىب مۇھەببەت
238	 ۋانىنا ۋانىنى
280	 ھەمياندىن چىققان خەت
287	 توي كېچىسىنى سېتىۋالغان ئادەم

ئۆمۈرلۈك پۇشايمان

ئالېكساندر دىيۇما (فرانسىيە)

زۆھرە بارات تەرجىمىسى

1

ۋەقە يۈز بەرگەن چاغدا، پولكىمىز ئاۋستىرىيىنىڭ چېگىرىغا يېقىن بىر كىچىك يېزىدا — ۋالىستا تۇراتتى. 1827 - يىلى 4 - ماي كۈنى، مەن پولكىمىزدىكى باشقا ئوفىتسېرلار بىلەن بىللە ئاندىرى مېكلوۋېچنىڭ تۇغۇلغان كۈنىنى خاتىرىلەش ئۈچۈن ئۇنىڭ ياتىقىغا باردىم. بىز ناشتا قىلغاچ، مۇداپىئە توغرىسىدىكى پاراخۇتچىلارغا چۈشۈپ كەتتۇق.

— بۈگۈن ئەتىگەن پولكوۋنىكىنىڭ سىزگە جىددىي سۆزلەۋاتقانلىقىنى كۆرۈۋىدىم، ئۇ گەپتىن بىزنىمۇ خەۋەردار قىلىپ قوياالماسىزمۇ؟ — دەپ سورىدى لېيپتېنانت سىتېم ئاندىرى مېكلوۋېچتىن.

— كاپىتاننىڭ ئورنىغا يېڭى بىر ئوفىتسېر قويۇلماقچى، — دېدى ئاندىرى مېكلوۋېچ.
— ئىسمى نېمىكەن؟ — دېدى ئىككى - ئۈچ ئوفىتسېر تەڭلا.

— كاپىتان زودىملىكى. ئۇ گۈزەل مارتىئاننا راۋىنىسكى خېنىمنىڭ لايىقى ئىكەن.

— ئۇ قاچان كېلىدىكەن؟ — سورىدى مايور بېلېيىپ.

— كېلىپ بوپتۇ، مەن ئۇنى پولكوۋنىكىنىڭ ئۆيىدە ئۇچ-
راتتىم. ئەپەندىلەر، ئۇ سىلەر بىلەن تونۇشۇشنى تولمۇ ئارزۇ
قىلىدىكەن، شۇڭا مەن ئۇنى بۈگۈنكى چۈشلۈك تامىقىمىزغا
داخىل بولۇشقا تەكلىپ قىلىپ قويدۇم. ھە راست، يادىمغا
كەلدى، كاپىتان، سىز ئۇنى چوقۇم تونۇيسىز، — دېدى ئۇ
ماڭا بۇرۇلۇپ، — سىلەر پېتىربۇرگتا بىر پولىكتا بوپتىكەن-
سىلەر.

— شۇنداق، — دېدىم مەن، — بىز بىر ياتاقتا تۇرات-
تۇق. ئۇ چاغدا ئۇ ياش، كېلىشكەن يىگىت ئىدى، ئۆلپەتلىرى
ئۇنى ئىنتايىن ھۆرمەتلىيتتى، ئۇنىڭ باشقىلار بىلەن بولغان
مۇناسىۋىتىمۇ ياخشى ئىدى. بىراق، ئۇ بەك تېرىككەك ھەم
قىزىققان.

— راۋىنىسكى خېنىمنىڭ ئېيتىشىچە، ئۇ دۇئېلغا ما-
ھىر، ناھايىتى ئۇستا مەرگەنمىش. ياخشى بوپتۇ. بىزدە دۇئېل
دېگەن ئادەتتىكى بىر ئىش. ئۇ بۇ يەرگە كەلسە نۇرغۇن ئىش
قىلالىغۇدەك. كېلىڭ، جانابى زودمىلىسكى، سىز ھەر قانچە
تېرىككەك بولسىڭىزمۇ، مېنىڭ ئالدىمدا ئاگاھ بولۇڭ، بولمىسا
مەن تەلۋىلىك قىلىپ ئاچچىقىڭىزنى بېسىپ قويۇشۇم مۇمكىن،
— دېدى سىتېم.

سىتېم سۆزىنىڭ ئاخىرقى جۈملىسىنى دەۋىتىپ سوغۇققىنا
كۈلۈپ قويدى.

— ئۇ گۇۋاردىيىدىن نېمىشقا كەتتىكەن؟ ياكى ئىقتىسادتا
ۋەيران بولغانىدۇ؟ — دېدى كونېت نارىتون.

— ئاڭلىشىمچە، — دېدى سىتېم، — يېقىندا ئۇ
ياشانغان ھاممىسىنىڭ يىگىرمە مىڭ رۇبلى چامىسىدىكى مۈلكى-
گە ۋارىس بوپتۇ. ئەپسۇسكى، ئۇ تازا بەتخەج، قۇرۇق سۆلەت
بەگزادىمىش.

— يۈرۈڭلار ئەپەندىلەر، — دېدى ئاندىرى ئورنىدىن

تۇرۇپ، — مېھمانخانغا كىرىپ قارتا ئويىناپ تۇرايلى، كىرۈپ
بىزگە چۈشلۈك غىزا تەييارلاپ بېرىدۇ.

بىز ئۈستەلنى چۆرىدەپ ئولتۇرۇپ قارتا ئويىناشقا باشلىدۇق. ئەسلىدىمۇ ئانچە باي ئەمەس سىتېم ئاتىمىش رۇبلىسىنى
ئۆتتۈرۈپ قويماي دەپ تۇراتتى، شۇ ئارىدا ئۆيگە كىرۈپ:
— زودمىلىسكى كەلدى! — دېدى.

— بىزنى بەك ئىنتىزار قىلىدىغىزغۇ! — دېدى مىڭلو.
ۋىسكى ئورنىدىن ئىتتىك تۇرۇپ، — قېنى كېلىڭ! —
ئاندىن بىزگە بۇرۇلۇپ، — كاپىتان زودمىلىسكى، بۇلار سىز-
نىڭ يېڭى ھەمراھلىرىڭىز، ھەممىسى باتۇر، جەڭگە ماھىر ھەر-
بىيلەر.

— ئەپەندىلەر، پولكىڭلارغا كەلگىنىمگە ئىنتايىن خۇشال-
مەن. بۇ مېنىڭ ئۇزۇندىن بۇيانقى ئارزۇيۇم ئىدى. مەندىن
بىزار بولمىساڭلار، سىلەر مېنى قىزغىن قارشى ئالغىنىڭلار.
دەك، مەنمۇ سىلەر بىلەن بىللە بولغانلىقىمنى ئۆمرۈمدىكى ئەڭ
زور خۇشاللىق دەپ بىلىمەن، — دېدى زودمىلىسكى، —
ئوھۇ! سىزىمىڭىز كاپىتان. ھېلىمۇ ناھايىتى ياخشى تۇرۇپ-
سىز! — دېدى ئۇ ماڭا بۇرۇلۇپ قولىنى سوزۇپ، — مانا
بىز يەنە ئۇچراشتۇق. سىز قەدىناسىڭىزنى ئۇنتۇپ قالمىغان-
سىز؟

ئۇ خۇش تەبەسسۇم بىلەن ماڭا شۇ گەپلەرنى قىلىۋاتقىنىدا،
ئۇنىڭ كەينىدە تۇرغان سىتېم ئۇنىڭغا ئۆچمەنلىك بىلەن قاراپ
قويدى. سىتېم پولكتا ھېچكىم بىلەن چىقىشالمايتتى. قاپقىد-
دىن قار ياغىدىغان، كەم سۆز بۇ ئادەم بىز بىلەن ئانچە چوڭقۇر
ئارىلىشىپمۇ كەتمەيتتى. ئۇنىڭ زودمىلىسكى بىلەن تونۇشمايدى-
غانلىقىغا ئىشەنچىم كامىل ئىدى. شۇنداق تۇرۇقلۇق ئۇنىڭ
زودمىلىسكىغا نېمىشقا ئۆچلۈك قىلىدىغانلىقىغا چۈشەنمەي قال-
دىم.

بىرى زودمىلىسكىغا تاماكا تۇتتى. ئۇ تاماكىنى ئالدى ۋە يېنىدىكى ئوفتسېرنىڭ تاماكىسىدىكى ئوت بىلەن تۇتاشتۇرۇۋېلىپ، باشقىلار بىلەن خۇددى كونا قەدىناسلاردەك پاراڭغا چۈشۈپ كەتتى.

— سىز بۇ يەردە ئۇزۇن تۇرامسىز؟ — دېدى بېلىيىپ.
— شۇنداق، ئەپەندى، — دېدى زودمىلىسكى جاۋاب بېرىپ، — مېنىڭ ئارزۇيۇمچە بولغاندا، قانچە ئۇزۇن تۇرسام شۇنچە ياخشى، — ئۇ بۇ گەپلەرنى قىلىپ ئەتراپىدىكىلەرگە ھۆرمەت يۈزىسىدىن كۈلۈمسىرەپ قويدى ۋە سۆزىنى داۋام قىلدى، — مەن بۇ يەردىن ئۆي - جاي سېتىۋالدىم، قەدىنىسىم رازىنىسىكىنىڭ ئۆيىگە يېقىن. ئۇ مېنىڭ پېتىربۇرگتىكى ۋاقىتىمدا تونۇشقان ئەڭ يېقىن ئاغىنىم. ھازىر مېنىڭ بىر نەچچە ئېتىم، بىر ئۇستا ئاشپىزىم، بىر ئېغىز ئادەتتىكىدەكلا كىتابخانام، كىچىككىنە گۈللۈكۈم بار، يەنە قارىغا ئېتىشنى مەشق قىلغۇدەك يېرىممۇ بار، مەن ئۇ يەردە خۇددى زاھىتلاردەك تىنچ، پادىشاھدەك شاد - خۇرام ياشايمەن. بۇ دەل مېنىڭ كۆڭلۈمدىكىدەك تۇرمۇش.

— ئوھۇ، سىز قارىغا ئېتىشنىمۇ مەشق قىلىدىكەنسىز - دە! — دېدى سىتېم غەلىتە تەلەپپۇز بىلەن. ئۇنىڭ چىرايىدىن مەسخىرە كۈلكىسى چىقىپ تۇراتتى. زودمىلىسكى ئۇنىڭغا تەئەججۇپ بىلەن قاراپ قويدى.
— بۇ مېنىڭ ئادىتىمگە ئايلىنىپ قالغان، ھەر كۈنى سەھەردە ئون ئىككى پاي ئوقنى قارىغا ئاتىمەن، — دېدى ئۇ جاۋاب بېرىپ.

— بۇ گەپچە سىز شۇنداق نېمىلەرگە ئىنتايىن قىزىقىدۇرغان ئوخشايسىز، — دېدى سىتېم گويا ھېچقانداق ئىش بولمىغاندەك. كېيىن يەنە، — مېنىڭچە ئوۋ ئوۋلاشنى ھېسابقا ئالمىغاندا، قارىغا ئېتىشنىڭ ھېچقانداق پايدىسى يوق، — دەپ

قوشۇپ قويدى.

زودمىلىسكىنىڭ ئاپئاق يۈزى غەزەپتىن بىردىنلا قىزىرىپ كەتتى. ئۇ سىتېمغا بۇرۇلۇپ، ئېغىر - بېسىقلىق بىلەن قەتئىي ئاھاڭدا:

— ئەپەندى، ئەگەر سىز قارىغا ئېتىش مەشىقىنى ۋاقىتنى ئىسراپ قىلىش دەپ قارىسىڭىز خاتا قىلىسىز. بىزنىڭ تۇرمۇشىمىزدا دائىم ئېھتىياتسىزلىقتىن ئېيتىلغان بىر ئېغىز گەپمۇ ئۆلپەتلەر ئوتتۇرىسىدا دۇئېلغا سەۋەب بولىدۇ. ئۇنداق چاغلاردا، مەرگەن يولسىزلىق قىلىپ جېدەل چىقىرىشنى كۆ-ئۆلۈك ئىش دەپ بىلىدىغان ئادەملەر ئالدىدا، ئەلۋەتتە، ھۆر-مەتكە سازاۋەر بولىدۇ. — دېدى.

— ۋاي - ۋۇي، بۇ سەۋەب بولالمايدۇ كاپىتان. دۇئېلمۇ ھەمىشە باشقا ئىشلاردا كىلا تەلىكە باقىدۇ. مەن يەنىلا ئىلگىرىكى قارىشىمدىن. سالاپەتلىك بىر ئېسىل زادىگە مۇنچىۋالا ئېھتىيات-چانلىق قىلىش ھاجەتسىز!

— بۇ نېمە دېگىنىڭىز؟

— بۇنى ئەلۋەتتە سىزگە چۈشەندۈرۈپ قويمەن، — دېدى سىتېم، — كاپىتان، سىز قارىتا ئويناشنى بىلمەيسىز؟ — بۇنى سوراپ نېمە قىلىسىز؟

— مەن ھەممەيلەننىڭ چۈشىنىۋېلىشى ئۈچۈن مۇمكىن قەدەر ئېنىق، چۈشىنىشلىكرەك قىلىپ سۆزلەپ بەرمەكچىمەن. ھەممىسىزگە ئايان، شۇنداقمۇ قارىتا ماھىرلىرى بولىدۇكى، ئۇلار ھەمىشە قارىتىشلاۋېتىپ كوزىلارنى ناھايىتى ئەپچىللىك بىلەن تىقۋالالايدۇ. ئۇلارنىڭ بۇنداق ئۈستىلىقى ھەقىقەتەن كىشىنىڭ زوقىنى كەلتۈرىدۇ. قوشنىسىنىڭ مال - مۈلكىنى بۇلىغان ئادەم بىلەن ئۇنىڭ جېنىغا زامىن بولغان ئادەمنىڭ ئوتتۇرىسىدا قانداقتۇر پەرقنىڭ بارلىقىغا زادىلا كۆزۈم يەتمەيدۇ، — ئۇ گېپىنىڭ ئاخىرىغا تەكەببۇرانە تەلەپ-

پۇز بىلەن، — مەن بۇنى سىزگە قارىتىپ دەۋاتقىنىم يوق كاپىتان، مۇنداقلا دەپ قويدۇم، — دېگەن گەپنى قوشۇپ قويدى.

— ئەپەندى، سىز ئادەمنى بەكمۇ بوزەك قىلىۋاتىسىز! — دېدى زودمىلىسكى ۋارقىراپ دېگۈدەك، — مەن كاپىتان ئالكسىي ستىپانوۋىچنىڭ بىزگە سىكوندانىلىق قىلىپ بېرىشىنى ئۆتۈنمەن، — ئۇ ماڭا بۇرۇلۇپ، — مېنىڭ ئىلتىماسىمنى رەت قىلمايدىغاندۇرسىز؟ — دېدى.

— ئارتۇقچە گەپنىڭ ھاجىتى يوق، كاپىتان، ئەمەس شۇنداق بولسۇن، — دېدى سىتېم، — بايا سىز ماڭا ھەمىشە قارىغا ئېتىشنى مەشق قىلىپ تۇرىدىغانلىقىڭىزنى ئېيتقانىدۇر. ئىگىز، مەن پەقەت دۇئېلغا چىققان كۈنلا ئاتىمەن. سىز بىلەن دۇئېل ۋاقتىدا ئۇچراشساقلا بولىدۇ. كۈنكەرت ئىشلارنى سىتېم پانوۋىچ ئەپەندى ئىككىمىز مەسلىھەتلىشىپ بېكىتىمىز، — ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ ساھىبخانىغا، — خەير — خوش، مىكلوۋىچ، مەن چۈشلۈك تاماقنى پۈتكۈزۈشنىڭ ئۆيىگە بېرىپ يەيمەن، — دېدى — دە، ئۆيگە چىقىپ كەتتى.

ئۇلار ئىككىسى گەپ تالىشىۋاتقاندا ھېچكىم زۇۋان سۈرمىگەندى. سىتېم چىقىپ كېتىشى بىلەنلا ياشىنىپ قالغان كاپىتان پىرىنكىن:

— ئەپەندىلەر، بىز ئۇلارنى دۇئېلغا چۈشۈرمەيلى، — دېدى.

زودمىلىسكى ئۇنىڭ بىلىكىگە ئاستا ئوقۇپ قويدى. — كاپىتان، — دېدى ئۇ، — مەن بۇ يەرگە يېڭى كەلدىم، بۇ يەردىكىلەر مېنى تېخى چۈشەنمەيدۇ. مەن ئابىرۇيۇمنى ساقلىشىم لازىم. بۇ جەدۋەلنى ھەرگىز مۇشۇنداقلا ئۆتكۈزۈۋېتەلمەيمەن. دۇئېل قىلماي بولمايدۇ. مەن بۇ ئەپەندىنى قەيەدە رەنجىتىپ قويغانلىقىمنى بىلەلمىدىم، ئۇنىڭ ماڭا ئۆچمەنلىكى

باردەك قىلىدۇ.

— ھەقىقىي سەۋەبىنى بىلمەكچى بولسىڭىز، زودىمىلىس-
كى، سىتېم سىزگە ئىچى تارلىق قىلىۋاتىدۇ، — دېدى كې-
نت ئارىتوف، — ئۇنىڭ راۋىنىسكى خېنىمنى ياخشى كۆرۈپ
قالغانلىقىنى بۇ يەردىكىلەرنىڭ ھەممىسى بىلىدۇ.
— ئەمدى گەپ چۈشىنىشلىك بولدى، — دېدى زودىمى-
لىسكى، — سىلەرنىڭ ھېسداشلىقىڭلارغا ۋە ياخشى نىيىتىڭ-
لارغا رەھمەت.

— ئەپەندىلەر، ئەمدى تاماق يەيلى، — دېدى مىكلوۋىچ
ئاۋازىنى كۆتۈرۈپ، — مەرھەمەت، ئولتۇرۇڭلار. كىروف،
شورپا ئاچىق، شورپا!

«مەرھەمەت» سۆزىنىڭ ئېيتىلىشى بىلەن تەڭ ئوفىتسېر-
لار خۇددى سىتېمنى ئېسىدىن كۆتۈرۈۋەتكەندەك بىردىنلا جانلى-
نىپ كېتىشتى، پەقەت زودىمىلىسكىلا بىر ئاز خاپىدەك قىلات-
تى. ھەممەيىلەن زودىمىلىسكىنىڭ سالامەتلىكى ئۈچۈن قەدەھ
كۆتۈرۈشتى. ئۇ ئۆزىنىڭ بۇنداق ئالاھىدە كۆتۈۋېلىنغانلىقىدىن
تەسلىنىپ، بوغۇق ئاۋازى بىلەن ئوفىتسېرلارغا مىننەتدارلىق
بىلدۈردى.

— سىتېپانوۋىچ، — دېدى زودىمىلىسكى ھەممەيىلەن تا-
ماقلىرىنى يەپ بولۇپ ئورۇنلىرىدىن تۇرغاندا ماڭا قاراپ، —
سىتېم دۇئېلدا سىزنىڭ ماڭا سىكوندانىت بولمىغانلىقىڭىزنى
بىلدى ھەم بۇنىڭغا قوشۇلدى. شۇڭا، سىز ئۇنى تېپىپ ئىشلار-
نى ئورۇنلاشتۇرۇپ قويسىڭىز، ئۇنىڭ بارلىق شەرتلىرىنى قو-
بۇل قىلىڭ. ئاندىن ئۆيۈمگە بېرىپ كاپىتان پىرافىكىن ئىككىمىز
بىلەن كۆرۈشۈڭ. ئۆيگە قايسىمىز بالدۇر بارساق كۈتۈپ تۇراي-
لى، بىز ھازىر راۋىنىسكى ئەپەندىنىڭ ئۆيىگە بارىمىز.

— دۇئېلنىڭ ۋاقتىمىزنى بىزگە ئېيتىپ
بېرەلمەسسىزمۇ؟ — سورىدى بىر نەچچە ئوفىتسېر تەڭلا.

— ئەلۋەتتە ئۇقتۇرمىز. ئەپەندىلەر، ئىككىمىزدىن بىرى بىلەن ۋىدالاشقىلى مەرھەمەت قىلارسىلەر.
راۋىنىسكىنىڭ دەرۋازىسى ئالدىدا ھەممىمىز تارقالدۇق.
ھەممەيلەن زودمىلىسكى بىلەن خۇددى قەدىناسلاردەك قول ئېلىد-
شىپ خۇشلاشتى.

2

مەن سىتېمنىڭ ياتىقىغا كەلسەم ئۇ مېنى كۈتۈپ ئولتۇرغا-
نكەن. سىتېم مۇنداق شەرت قويدى: يەرگە ئىككى قىلىچ
سانجىلىدۇ. ئىككى تەرەپ ئۇنىڭدىن بىر قەدەم يىراقلىقتا قولىد-
نى سوزۇپ تۇرۇپ، «بىر، ئىككى، ئۈچ» دەپ بۇيرۇق بېرىد-
لىشى بىلەن تەڭ تاپانچىسىنى ئاتىدۇ. بىراق، ئىككى تاپانچىد-
نىڭ بىرىگىلا ئوق سېلىنىدۇ.
مەن مۇنداق ئېيتىش ئۇسۇلىنى ئۆزگەرتىش توغرىسىدا خې-
لى تىرىكشىپ باقتىم، لېكىن سىتېم پەقەتلا قوشۇلماي تۇرۇ-
ۋالدى.

— ئۇ مېنىڭ ئەشەددىي دۈشمىنىم بولغاچقا، ئۇنىڭ بىلەن
دۇئېلغا چىققاچمەن، — دېدى سىتېم، — بۇ ئىشنى مەن
ئۇنىڭ ئوقى بىلەن ئۆلگۈم كېلىپ قىلمۇ؟ ئىشنىم يوق. ئۇ چوقۇم
مەن قويغان شەرت بويىچە دۇئېلغا چىقىشى كېرەك، بولمىسا
مەن ئېتىشمايمەن. ئۇ ھالدا مەن، جانابى زودمىلىسكى ئۆزىگە
خەۋپ - خەتەر يوقلۇقىغا ئىشەنگەندىلا، ئاندىن باتۇرلۇق قىلالايد-
دىكەن، دەپ ئىسپاتلاپ چىقىمەن.

زودمىلىسكى ماڭا سىتېمنىڭ ھەر قانداق شەرتىنى قوبۇل
قىلىشنى ئېيتقاندى، شۇڭا مەن سىتېمنىڭ شەرتلىرىنى قوبۇل
قىلدىم.

مەن زودمىلىسكىنىڭ ئۆيىگە كەلدىم، ئۆيدە ھېچكىم يوق

ئىكەن. مەن قىزىقىش بىلەن تۆت ئەتراپقا قارىدىم، ئۆيلەردىكى جاھازىلار كۆركەم، لېكىن ئانچە ھەشەمەتلىك ئەمەس، شۇنداقلا - تىمۇ نەپىس، يارىشىملىق بولۇپ، بىر قاراشتىلا ئۆي ئىگىسىدە - نىڭ ئالىجاناب ئادەم ئىكەنلىكىنى پەرەز قىلغىلى بولاتتى. مەن ئورۇندۇقنى بالكونغا يېقىن قويۇپ پەستىكى تەپتەكشى تۈزلەڭ - لىكىگە قاراپ ئولتۇردۇم. بۇ چاغدا يىراقتىن گۈلدۈرماما ئاۋازى ئاڭلىنىپ تۇراتتى، يامغۇرمۇ تامچىلاشقا باشلىدى. ئەھۋالدىن قارىغاندا قاتتىق يامغۇر ياغىدىغاندەك قىلاتتى.

ئىشىك ئېچىلىپ، ئۆيگە زومىلىسكى بىلەن پىرافىكىن كىر - رىپ كەلدى. مەن ئۇلارنىڭ ئالدىغا باردىم.

— كاپىتان، بىز كېچىكىپ قالدۇق، — دېدى زودىم - لىسكى، — بالدۇرراق قايتايلى دېۋىدۇق، زادىلا مۇمكىن بولمىدى. سىتېم نېمە دېدى؟

مەن ئۇنىڭ رەقىبىنىڭ شەرتلىرىنى ئېيتىپ بەردىم. مەن گېپىمنى تۈگەتكەندە ئۇنىڭ چىرايىدىن بىر خىل ئاچچىق كۈلكە غىل - پال كۆرۈنۈپ ئۆتۈپ كەتتى. ئۇ پېشانىسىنى سىلاپ قويدى، كۆزلىرىدە كۈچلۈك نۇر چاقناپ تۇراتتى.

— شۇنداق بولۇشنى بۇرۇنلا ئويلىغانىدىم، — دېدى ئۇ تۆۋەن ئاۋاز بىلەن، — شەرتلەرنى قوبۇل قىلىدىڭىزمۇ؟ — بۇ ھەقتە ئۆزىڭىز ئېيتقاندىڭىزغۇ؟

— شۇنداق.

زودىملىسكى ئۈستەلنىڭ يېنىدىكى ئورۇندۇقتا ئىشىككە قاراپ ئولتۇردى، پىرافىكىن دېرىزىگە يېقىن ئولتۇردى، مەن تام مەشىنىڭ يېنىدا ئولتۇردۇم. قانداقتۇر بىر خىل شۇملۇق سېزدى - مى ئېغىر يۈكتەك يۈرىكىمىزنى بېسىپ تۇراتتى. ئۆي ئىچى مۇسبەتكە چۆمگەندەك جىمجىت ئىدى.

ئۈشتۈم تۈت ئىشىك ئېچىلىپ، بېشىغا شىلەپە كىيگەن بىر ئايال ئوقتەك ئېتىلىپ كىرىپ، خىزمەتكارنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ

ئالدىمىزدا توختىدى. ئۇنىڭ شىلەپسىمىدىن يامغۇر سۈيى تامچىدە-
لاپ تۇراتتى. چۈمپەردىسى يۈزىنى توساپ تۇراتتى. ئۇ چۈمپەر-
دىسىنى ئارقىغا قايرىۋىدى، بىز ئۇنىڭ مارىئاننا راۋىنىسىكى
ئىكەنلىكىنى بىلدۈق.

پرافكىن ئىككىمىز ھەيران بولۇپ داڭقىتىپ تۇرۇپلا قال-
دۇق. زودىمىلىسىكى ئورنىدىن چاچراپ تۇرۇپ ئۇنىڭ ئالدىغا
ئېتىلىپ باردى - دە:

— نېمە بولدى؟ بۇ يەرگە نېمە دەپ كەلدىڭىز؟ —

دېدى.

— نېمە دەپ كېلەتتىم، گىئورگى، — دېدى ئۇ ئۇنلۇك
قىلىپ، — مېنى بۇ يەرگە كەلتۈرگەن ئۆزىڭىز ئەمەسمۇ؟
بۈگۈن ئاشام بەلكىم ھاياتىڭىزدىكى ئەڭ ئاخىرقى بىر ئاشام
بولۇپ قالار، مەن بۇ يەرگە يەنە نېمىشقا كېلەتتىم؟ سىز بىلەن
خوشلاشقىلى كەلدىم. بىز ئىككى سائەت ئىلگىرىلا كۆرۈشكەن
بولساقمۇ، ئەتىكى ئىشلار توغرىسىدا بىرەر ئېغىزمۇ سۆزلىشەلە-
مىدۇققۇ، گىئورگى؟

— مەن بۇ يەردە يالغۇز ئەمەسمەن، — دېدى زودىمىلىسە-
كى ئاۋازىنى پەسەيتىپ، — مارىئاننا، سىز ئابروۋىڭىزنى،
ساپ نامىڭىزنى ئويلىشىڭىز كېرەك.

— گىئورگى، سىز مېنىڭ بارلىقىم ئەمەسمۇ؟ بۈگۈنكى
كۈندە يەنە تەپتارتقۇدەك نېمىسى بار؟

ئۇ غۇلىچىنى كەڭ ئېچىپ زودىمىلىسكىنىڭ بويىنى چىڭ
قۇچاقلاپ بېشىنى ئۇنىڭ كۆكرىكىگە چىڭ باستى.

پرافكىن ئىككىمىز ئىشىككە قاراپ مېڭىپ، ئۆيدىن چى-
قىپ كېتەي دەپ تۇرۇشىمىزغا:

— كەتمەڭلار ئەپەندىلەر، — دېدى مارىئاننا بېشىنى
كۆتۈرۈپ، — مېنىڭ بۇ يەرگە كەلگەنلىكىمنى ھامىنى كۆر-
دۇڭلار، ئەمدى سىلەردىن يوشۇرغۇدەك ھېچنېمە قالمىدى. ماڭا